

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvenli ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 krajo. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopenne petir-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača stempel za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovški cesti v Tavčarjevi hiši "Hotel Evropa". — Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v "Narodni tiskarni" v Tavčarjevi hiši.

Cehi in zdanje politično položje.

Pod naslovom „naše nujnejše postaveni“ prinaša češki časopis „Pokrok“ od 29. aprila članek, kateri izraža politično mišljenje na Češkem, katerega torej moramo v posnetku tudi našim bralcem podati.

Rečeni list konstatira kako so se Čehi pred 12 leti veselili prvega deželnega zbora, kot po 240 letih prvega zastopa češkega naroda in nadaljuje: „Naša upanja so bila prevarjena, naši protivniki so neprehoma zmagovali; oni so pred vsem zmagovali zunaj državne meje, pri Kraljevem Gradcu, dasi je bil tam zaveznik Avstrije pobit, in pri teh srečnih okoliščinah je bila zmaga znotraj lahka stvar za nemško pleme. Vsaka rana, ki je bila Avstriji vsekana, sunila je naše protivnike naprej, povestni „svinčeni podplati“ Kaiserfeldovi so se sistematično pozlačevali, da bi bili, če ne lažji, vsaj lepši. V tem mesecu aprila po 12 letih so oni dosegli cilj svojih želj, ne mi, deželni zbor češki nij ne samo nič dobil, temuč izgubil najvažnejše svoje pravo: iz svoje srede pošiljati poslance v centralni državni zastop, državni zbor je postal edini in neodvisni postavodajni faktor.“

„Ako na preteklih 12 grenkih let pogledamo, rešili smo iz razsula toliko upanja vsaj tolažilni da vredni spomin, da smo sami sebi zvesti ostali. Češki deželni zbor nema, kolikor je naš deželni zbor bil, nobene postavodajnega dela na vesti, s katerim bi bil svoje pravice ali svoje dostojanstvo oskrnil, in le to, čemur se sam odpovem, je na veke izgubljeno, le narod, ki se je sam sebe zatajil, je uničen — mi pa bijemo 12letno borbo vstrajno, neustrašeno, dostojno, dosledno!“

„Take moralčne vspehe vsakako ne cené veliko kratkovidni dobroživci naše dobe, ki naglo od enega dneva do drugega živé in le s trenutnimi vspehi računajo, če tudi ravno naša doba z vsakim desetletnim obratom te moralčne nasledke do edino opravičene veljavnosti privede. Vendar naj si bode temu kakor hoče, po zgodovini nam dana naloga je dokončana, češki zbor, naš češki zbor, kakor se je pred dvanajstimi leti prvič bil sešel, odstopa s političnega gledališča neupognen, ne da bi bil tudi le en jota svojega prava odstopil. Predkone bode po skrivnem črteži sedanjih odločilnih faktorjev avstrijskih po imenu še eksistiral, ali vsakako le kot provincijalni zbor, in, ne more se vedeti, — čez nekaj časa tudi po imenu pokopan. Radikalnejša stranka med centralisti ima daleč segajoče plane, izvedenje direktnih volitev jej po večjem ne bode zadoščalo, ona bode na vedno bolj napeto centralizacijo Cislajtanijske delala in njeno gaslo bode: popolnem odpraviti deželne zbore in delegacije, najabsolutnejše samovladanje „najdemokratnejšega“ državnega zbora.“

„Po tem takem sme češki zbor z jasnim obrazom branjenje zaklada, ki se mu je pred 12 leti zaupal, narodu zopet izročiti. In češki narod je sicer moralčna, ali nikakor pravna osoba, kakor češki zbor po ustavi Schmerlingovi. Pravno reprezentira denes češki narod le toliko in toliko volilnih okrajev in departementov, in ti nemajo naprej omejenega cilja, oni niso navezani na varovanje „historičnega prava“, oni morejo delati, kar za dobro izpoznajo. Denes nij njihovi polni svobodi noben program, nobeno „posilno položje“ na potu, oni se bodo samo z osobami dotičnih svojih poslancev sporazumeli, in to sporazumljenje je edino pravna

zveza med obema. A dajmo tudi možnost, da bi eden češki volilni okraj to taktiko prevzel, drugi pa drugo — kar se samo razume, da se ne bo zgodilo — bil bi to vsakako obžalovanja vredni nedostatek solidarnosti stranke, ali za češko kraljestvo bi to ne imelo nobenih pravnih nasledkov. To je vsakim načinom celo novo položjenje, položjenje, vsled katerega so naša upanja, ki so pred 12 leti tako cvetoča bila, za trenutek odstranjena, vsled katerega pa je vendar naš sedanji nalog precej zlažšan. Na češkem narodu, in v zlasti na toliko in toliko volilcev tega in onega volilnega okraja je zdaj to, kar je do sedaj pod težavnimi okoliščinami češki zbor izpolnovati imel. Prepričani smo, da se pri bodočem obratu, o priliki kake bodoče krize — kajti kljub volilni reformi Avstrija krizam ne odide — češki volilni okraji s tisto zadovoljnostjo, s tistim blagim samosvestjem izpolnene dolžnosti v preteklost ozirati morejo, kakor sedanjí češki zbor.“

„Opozicija včerajšnja bode denes ali jutri svoja načela do veljave pripravila, to je večno naučenje iz minister-skih zmen v Avstriji. In žurnali one stranke, v katere prospeh se zanimive zмене gode, (da so prej na smrt ali na ječo obsojeni ljudje kakor Andraš, Ziemialkowski ali pa policijsko nadzorovani koncipijenti, kakor Giskra, Berger — ministri postali), ti organi hočejo svetu dopovedati, da je federalistična stranka razorganizirana, razbita, ker je volilna reforma zakon postala. Oni sami so dokaz najhitrejšje premenljivosti razmer v Avstriji, ker opozicija od včeraj postane jutri odločevalna stranka.“

Listek.

Upor slovenskih kmetov l. 1573.

(Spisal Fr. Levstik.)

(Leta 1867 je bil g. Henrik Penn slovenskemu dramatičnemu društvu izročil tragedijo „Ilija Gregorič, kmetski kralj“, katero je bil nemški izdelal in na slovenski jezik prestaviti dal. Ker igra nij nič veljala, pisatelj njen pa je širokoustne terjatve stavil, napisal je g. Fr. Levstik obširno kritiko o njej. Iz te v dramatičnega društva zapisnikih hranjene kritike posnemljemo, izpušivši uvod in konec, zanimivo Levstikovo študijo o kmetskem vporu l. 1573.)

Če se ozremo v zgodovino, vidimo, da so se kmetski vpори med Slovenci začeli 1503. leta, ter potlej dostikrat se ponavljali. Tukaj govorimo samo o vporu 1573. leta. Akopram se zaradi premajhne dozdanje kritične preiskave date pri vseh zgodovinskih pisateljih popolnem ne zlagajo, vendar je stvar mnogo jasnejša, kar je o tem vporu pisal

gospod pl. Radič v knjigi „Herbard VIII. Freiherr zu Auersperg“. Z rečenim delom si je res pridobil zasluge za našo zgodovino te dobe, ki je bila pred njim še mnogo temnejša, če tudi zgodovinskih dokazov, katerih je on mnogo zasledil, največ nij dovolj kritično rabil. Po edinem Radiču ste Vi osnovali svojo igro, torej se je tudi nam tukaj samo njega držati.

Vzroki tega vpора: Strašno je bilo preoblastnih, nečloveških graščakov nasilje. Samovoljno so kmetom smeli vikšati žitnico, tlako, naklade, postavljati mostovino in druge davke. Med njimi se iz te dobe posebno grozovit imenuje Ferenc Tah, mogočen graščak na Hrvaškem. Menda so bili vsi Zagorci njemu podložni. Gradova je imel v Sosedu in Stubici. Tah je samovoljno povikšaval vinski naklad, podložnikom po sili jemal imovino, plenil žene in hčere, primora-

val kmete, da so nerabne kljuse od njega drago kupovali. Kadar je v kleti imel zavelico, delil jo je med svoje kmete, katere je pozneje zanje grozno terjat, in kdor nij plačal, temu je rubil živino. Kmetje so morali krmiti njegove pse in živino, pa če je kaj prešlo ali poginilo, treba je bilo z gotovino plačati, za psa celo vola vrniti. Zasluzene mezde Gusetiču nij plačal celih 8 let; Iliji Gregoriču je pobral vse: vinograde, konje in živino, kar je bilo vredno 200 zlatnikov. Zagorci so ga bili šli 1572. leta dvakrat na Dunaj tožit: o sv. Jurji in o Kresu, — ali zastonj. Vrh tega je bil tudi veliki vojvoda Karel naložil nove dace in mituino ter ustavil, z blagom svobodno tržiti, zlasti do morja. Kmetje so torej prijeli za orožje, ker so jih trli, nakladali jim nova bremena ter jemali stare pravice.

Namen tega vpора do njegovih izkraj-

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 1. maja.

Naš prijatelj **Kaiserfeld** se je zopet enkrat oglasil pri slovesnem banketu, katerega so ustavoverci v Gradci napravili. Povabili so k tej slovesnosti tudi vse načelnike okrajnih zastopov, pa iz Slovenskega Štajerja smo brali med nazočimi samo dr. Nekerman-a iz Celja. Kaiserfeld nič novega nij povedal, vzdigoval je ustavo in državni zbor, od svinčenih podplatov pa je modro molčal. Mož se stara in služi samo še kot firma svoje stranki.

Volilno gibanje bode, kakor se kaže že sedaj postalo stalen članek listov. Iz Ljubljane si dunajski listi dajo telegrafovati že slovenske kandidate ter jih imenujejo za Koroško dr. Pavlič-a in Einspieler-ja, za tržaško okolico Nabergoj-a, za Goriško dr. Lavriča in njemu nasproti kot klerikalnega kandidata dr. Tonkli-a itd. Kolikor je nam znano, dosedaj še od nobene slovenske stranke kandidati niso postavljeni in menda tudi ne bodo pred razpisanjem volitev.

Poljski „Čas“ pravi, da so Poljaci imeli že dva ministra na Dunaji, katera sta bila oba dobra rodoljuba, pa sta se vrnila iz Dunaja s praznimi rokami. Tretji je Ziemialkovski, liberalac po volji ustavovercev. Ako se bode tudi on kedaj vrnil, brez da bi za Poljake bil kaj dosegel — in prepričani smo, da se bode to zgodilo, — potem bodo vendar enkrat od svojega upa na državni zbor ozdravljeni tudi oni izmed nas, kateri še kaj pričakujejo od vladajoče stranke. Potem pa bomo tudi vsi složni postali na prid dežele in naroda.

Vnanje države.

Srbski ministerski predsednik Ristič je vtorek na Dunaji grofa Andrašija poslednjič obiskal in je včeraj na barki se domu vrnil. Več dunajskih listov je pisalo, da sta se Andraš in Ristič o rečeh dogovarjala, o katerih v istini med obema nij bilo nobenega govorjenja. To velja posebno o prašanji Malega Zbornika in odpustu generalnega konzula pl. Kallay. Razprave, ki sta jih imela oba diplomata, so bile posebno o sklopljenji ogerskih železnic in o nekaterih nasvetih, ki jih je Ristič v polajšanje donavskega parobrodstva stavil. Ministerski predsednik Ristič je baje z uspehom svoje misije jako zadovoljen.

Vsi **francoski** žurnali razen radikalnih, so iznenadjeni o volitvi v Parizu. Monarhistični listi pravijo, da je ta volitev nasledek Thiersove politike, ki se je na levo opiral, na mesto na konservativce. Republikanski pa pišejo, da so zmago radikalcev napake narodne skupščine prouzročile. Vsa poročila o spremembi v ministerstvu se dementujejo.

njih mej nij znan; ali toliko je gotovo, da so razkačeni kmetje hoteli odpraviti plemenitnike, graščake, mitarje in davkarje, grade, kakor piše gosp. Radič, ali morda porušiti ali pod svojo roko vzeti, o čemer vendar nij jasnote, nove davke ovreči, pozneje tudi, ko bi se vpor dalje razprostrl, trgovini morda zopet do morja odpreti ceste, veljavo dati „stari pravdi“, katera je bila vpornikom gaslo, kakor uže poprej 1515. leta. Nekteri ujeti kmetje v Ljubljani so pri sodnjem izpraševanju rekli, da so menili za vse slovenske dežele (za katere? — o tem pozneje povemo svoj dozdevak) v Zagrebu ustanoviti nekako vlado (kaiserliche Stelle), katero so morda hoteli Gubcu dati v roko, akopram so izpraševanci trdili, da so namerjali postaviti vse pod cesarja in velikega vojvoda, česar nij verjeti, ker nema nobene prave podobe; kajti kmetje so se izkušali s tem samo izgovarjati, da bi svoj

Nemški škofje so se zbrali v Fuldi, da bi se posvetovali o položji katoliške cerkve nasproti državnim cerkveno poličnim zakonom.

Švicarska policija je na ukaz bundestrata zaprla nekega španjskega agenta, ki je hotel za Karliste vojakov nabirati. Isto tako je konfiscirala kanon, ki je bil pripravljen na železnici za odposiljanje.

Dopisi.

S Krasa 29. aprila. [Izv. dop.] V nedeljo je imelo tukaj v prostorih Skaramangove hiše polit. društvo „Soča“ javni občni zbor. Dasiravno je bilo vreme jako neugodno in posebno prav pozimsko mrzlo, se je vendar zbralo lepo število deležnikov, 22 društvenikov in okolo 70 drugih poslušalcev. Prišlo bi jih bilo gotovo še mnogo več, ako bi ne bil imel po naključju (?) ob istem času pol-drugo uro od Sežane v Dutovljah gosp. prof. Povše javnega kmetijskega predavanja, katero je gotovo mnogo poslušalcev pridržalo.

Vrli dr. Lavrič je vodil javni zbor, pri katerem ste se razpravljali dve prav zanimivi točki, ona zaradi novih zemljiščnih knjig, katerih tako nujno potrebujemo, in druga zaradi nekaterih prememb v šolskih postavah.

Razprava je bila prav živahna in je trajala dobri dve uri. Pri drugi točki me je posebno to veselilo, da so vsi govorniki podarjali nujno potrebo dobrih ljudskih šol. Principijelno nij nikdo spodbijal novih šolskih postav, le glede opravljanja dotičnih stroškov je bila nekoliko razcepljenost mnenj. Oče Doljak iz Solkana je menil, da bi bilo bolje, ako bi vsaka občina pod nadzorstvom novih šolskih oblastnij skrbela za zidanje in vzdrževanje svojih šol, da bi ona plačevala, pa tudi imenovala svoje učitelje itd. G. Klavžar pa je priporočal vzajemnost gledé skladanja šolskih stroškov in sicer še večjo vzajemnost, nego jo zahtevajo sedajne šolske postave. Naslonivši se na neko določbo v sedanjih novih postavah je nasvetoval, naj bi se podala prošnja deželnemu zboru, da odloči s posebno deželno postavo, da bodo šolski okraji doklade k davkom samo do neke meje opravljali, n. pr. do 15 odstotkov, kar bo več, naj bi pa deželni zalog plačeval. On je menil, da bi bilo v današnjih razmerah in dokler ne prešine spoznanje, kako so potrebne šole in želja, da se povsod ustanove, vse naše ljudstvo, za napredek in razvoj šol jako nevarno, ako bi se skrb za-nje izročila občinam.

vpor olepšali. Dalje so hoteli davke sami pobirati, meje sami braniti. Vendar je vsa stvar še premračna, da bi o njej imeli čist pojem. Najbrže so Hrvatje zelo posnemali ogerski, 1514. leta razpaljeni vpor; toda nij vse jasno, ali so delali z dovoljnim razumom ali ne. Bere se mnogo takega, o čemer je po pravem z glavo zmajati.

Gnjezdó kmetškega vpóra je bilo po naravi na Tahijevi zemlji okrog Stubice, Kraljevega vrha (Kaisersberg), Sosedna in Brdovca, torej na pravem Hrvatskem, kajti leži tudi Sosed na levem bregu Save blizu kranjske zemlje, a ne v slovenski krajini, kakor gosp. Radič pomotno piše.

Glavarji. Najvišji starešine tega vpóra so bili torej najbrže sami Hrvatje, a ne Štajerci ali Kranjci, razen samega 50 let starega Ilije Gregoriča, kateri se je bil iz Ribnika blizu Črmošnice 20 let pred vporom preselil na Hrvatsko v Brdovec pod Tahija.

Dr. Lavrič je nasvetoval dotično premembo v tem smislu, da bi morale občine same šolska poslopja zidati in jih vzdrževati, vse druge šolske stroške, posebno plače učiteljev, naj bi se zalagale iz okrajnih šolskih denarnic.

Društvenik g. Milič iz Proseka je podpiral Doljakovo mnenje, g. Zega iv Koprive se je pa zlagal s Klavžarjevimi nazori.

H koncu se je sprejela druga točka o odborovem predlogu, da se namreč priporoči deželnemu odboru, naj predloži prihodnjemu deželnemu zboru vse tiste premembe šolskih postav, katere bo spoznal za potrebne z ozirom na dotični deželnozborski sklep v pretekli sesiji, kateri se je bil sprejel vsled peticije mnogih kraških občin.

S tem je bil dognan dnevni red. Predno se je razšel zbor, je še gosp. Klavžar opozoril navzočne na važnost prihodnjih volitev za državni zbor in nujno priporočal, naj bi Kraševci složno volili onega moža, katerega jim bo o svojem času „Soča“ priporočala.

Po končanem zboru smo še dolgo skupaj ostali pri okusnem „teranu“ in si mej izvrstnim petjem tržaških pevcev veselo napivali in nazdravljali.

Gosp. Doljak je prvi napil č. g. župniku sežanskemu, kateri je zaradi Sočinega zbora bolj zgodaj napovedal popoldansko službo božjo in gosp. okrajnemu glavarju, kateri je sam Sočan in se društvu tudi pri tej priliki prav prijaznega skazal.

Č. g. župnik Koman je odzdravil ter napil društvu in društvenemu odboru.

Dr. Lavrič je v lepem govoru priporočal „Narodno šolo“ in gostje so koj pokazali, da nij govoril zastoj, ter so mu napolnili pušico.

Z gromovitimi „Živio“ je bila sprejeta g. M. Žvanutova napitnica, katera je šla na adresu očeta vseh narodnih početij na Goriškem, Dr. Lavriča. Lavrič naš mož, to smo mu hoteli tudi pri tej priliki pokazati. — K slovesu je še g. Klavžar v pol šaljivi, pol resni obliki pozdravljaj lepo slogo, katera nas je pri denšnjem shodu prav bratovsko zbrala, vladne klerikalce in poštene liberalce, enako složni naj bi bili Slovenci posebno pri takih prilikah, kadar žuga nastati narodu in razcepljenosti nevarnost.

Ker je Sežana tako prijazno narodno gnjezdó, kakor smo je uže spoznali prvič na dan sežanskega tabora, drugič ko je sedel g.

Vrhovno oblast je imelo kmetško trimoštvó (Triumvirat). Trimoži so bili: Gubec, Pasanec, Magajič, kakor piše gosp. pl. Radič, kateri pozneje sam, najbrže po nepazljivosti, če se nij prvič zmotil, med nje šteje tudi Gusetiča. Prvak je moral biti Gubec, katerega so imenovali „bega“ in hoteli razglasiti za kralja, kar se nij zgodilo, akopram so ga vporniki najbrže res med soboj čestili s tem imenom, kakor pričajo vse okolnosti. Tudi ogerski vpor je imel 1514. letá tri glavarje, med katerimi je Dozsa hotel biti kralj. Ilija Gregorič nij bil trimož in še manj kralj, nego ker se je pod Lenkovičem ter samim Herbartom Turjaškim bil v turških vojnah naučil boja, postavili so ga samo za najvišjega vojevodo pod trimoško roko, in trimožem je moral tožiti, ako se je kdo kaj pregrešil, da so mu oni prisodili kazen.

(Dalje prih.)

Černe pred sodnijo svojih volilcev, in tretjič pri današnjem shodu, naj nam dajo rodoljubni Sežanci priliko, da se prav kmalu tudi v četrtič tukaj pobratimo! Čitalnica uže obstoji, a posvečena še nij z navadno slovesnostjo. To naj nam napravijo, da se zberemo enkrat v Sežani — ne zaradi resnih stvari, ampak k veseli narodni zabavi.

Ker so vsi navzočni tej želji navdušeno pritrdili, je pričakovati, da jo bodo Sežanci radi in kmalu izpolnili.

Iz Idrije 27. aprila [Izv. dop.] V nedeljo 20. aprila imeli smo priliko slišati muzikalično-deklamatorični koncert v rudarskem gledališču, osnovanem na čast poroke nadvojvodinje Gizele z bavarskim princem Leopoldom. Kar umetniško stran te produkcije zadeva, obžalujem, da se nij tako izvršila, kakor se je najprej govorilo. Vspeh je bil jako majhen proti trudu, ki so ga diletantje, izbrani iz naše „haut-volée“ žrtvovali. — Prolog, od g. dr. Kesbacherja (!) nalašč v ta namen sestavljen, je gospodična Ul. L. sicer „navdušeno“ govorila, a njen organ nij dosti jasen, zaradi tega je bilo jako koristno, da se je tiskan prolog pri kasi dobil za 5 kr. No, pa ta točka bila je še dosta častno rešena, tako da je občinstvo bilo hvaležno, pa tudi navdušeno, kajti udanost meščanov naših do cesarske hiše je prava. — Muzikaličnemu delu besede pa je občutljivo uho le z bojazljivostjo sledilo, ker je vsak trenotek bilo pričakovati, da postane pavza, ki jo skladatelj nij postavil v napev. Pri samospelih nij bilo razločiti, se-li poje in igra v istem ali različnem zvoku. Tu se nij gledalo, se-li vjema petje in spreved ali ne, da se je le pesem dognala. Dvospev „Ich wollt, meine Lieb' ergösse sich“ Mendelson-ov se nam je smilil, akopram ste ga gospodični L. in W. še precej navdušeno peli. Igra na glasovirni nij občinstva opozorila; g. osnovatelj P. moral je šepetajoče občinstvo opominjati; vedno je bilo slišati: pst, pst, pst! — Čudimo se, da sta mogla igralca na gosli in violoncel kaj igrati pri tako brljavi luči in tako visokih pultih, da sta bolj ljudi, nego note videla. Za ženski zbor „4 soprani in 4 alti“ so se pevke malo pripravile, ker nij bilo precizno začeto, niti končano. Krasna toaleta deležnih dam je gledalec in poslušalec nekoliko odškodovala za druge pomanjkljivosti, zato so se morale po 2 krat pokazati. Pri deljenji hvale ima naj več zaslug g. H. s svojima pomočnikoma, ki so delali, da nijso brez oteklih rok in nog. Čudimo se, da se naš muzikus g. G. nij dal pri koncertu za družega porabiti, nego za obračanje not. Koliko bi on za domačo godbo lahko storil!

Iz Ilir. bistriškega okraja 26. aprila. [Izv. dop.] Kakor drugod, tako tudi pri nas nemčurji ne zaostajejo. Jako jih jezi, da naši časniki njih tihotapstvo in zanikernosti svetu odkrivajo. Od kar jim je nemila smrt penzioniranega topniškega „korporala“ Č. njih „profesora“ vzela, od tedaj skušajo nemčurški našo dozdej vse hvale vredno narodno šolo podse spraviti. Le zakaj se ne obrnete nemčurji do svojega Pirkerja? Saj bi vam gotovo rad kakega Nemca, če drugače ne, starega vojaka za „lehrerja“ posvetil. — Blizu ga tudi imate enega, pogledite: precej trnovski Vulga je za tak posel dober, saj je „kuršmid“ bil, bo že tudi vedel vašim nemškutarskim otrokom kaj v glavo

zabiti iz „deutsche paidogoge“. Torej res, porabite domačo šolo, ki je na slovenskih tleh, vam in vašim otrokom naš domač jezik, slovenski, smrdi. Vi bi znali še celo jetiko v takem poslopju dobiti. Sama nemščina vas bo izveličala!

Poglejmo še do ilir. „Sokola“, kako ta svoj posel izvršuje? Mislili smo jeseni, da jo je z lastovicami pobrisal v ameriško Nemčijo, ali motili smo se, ker iz gotovega vira smo izvedeli, da se je samo preoskubil. Zastava baje v nekem kotu plesnije, rogovi pa erjavé brez sokola za neko oštirjevo škrinjco J. Samo o sebi se razume, da telovadba se v takih okolščinah opravlja najrajše le pri kozarci vina. Po takem se tudi vé, da blagi namen društva temni. Ko bi imeli podstarosta A. D. bližje, in ko bi se nekateri odborniki premenili, zopet bi bilo upati namenjene svrhe. Kajti stvar je od predstojnikov in nekaterih odpadnikov tako zanemarjena.

Torej prav in potrebno bi bilo, da se naš „Sokol“ zopet oživi, zato pa treba, da druge odbornike volimo in tudi starosto, sicer „Sokol“ izgine. Torej „Sokoli“ na noge zopet!

Domače stvari.

— (Čestilec Bórisa Mirána.) Čestilec Bór. Mirána (Stritarja) menimo ustreči, ako jim naznanjamo, da je naš domači umetnik gosp. Zajec, o katerem smo nedavno obširno govorili, izdelal Miranovo doprsno podobo. Visoka je 17 palcev ter izpeljava in podobnost zaslužite posebne pohvale. — Mirán je prvi vseh naših sedaj živčih pesnikov in njegove zasluge za razvitek novejšje naše beletristične literature so neprecenljive; nadejamo se torej, da bodo naši prijatelji domače umetnosti pri tej priliki pokazali, da ga cene in ob enem našega izvrstnega umetnika in narodnjaka g. Zajca. Doprsje masivno iz gipsa vlito, velja 5 glđ. in se dobiva edino pri gospodu Zajcu v Ljubljani, karlovsko predmestje 29. C—r.

— (Slike Preširna in Jenka) je krasno izdelal slovenski slikar Iyan Šubie v Benedkah, vreden učenec ljubljanskega slikarja g. Volfa. Slovenci, posebno naša narodna društva, ki hoté svoje domače prostore okinčati z oljnatimi slikami teh dveh naših literarnih velikanov, naj se obrnó do g. Ivana Šubica, „pittore, campo S. Barnaba ponte dei pugni, palazzo Canale a Venezia.“

— (Iz Gorice) se nam piše 30. aprila: Tudi pri nas je zadnje dni, ko ste imeli na Kranjskem in Štajerskem slabo vreme, sneg vse gore in holmce pobelil; tudi v Gorici je enkrat naletaval, kar se celo po zimi nikoli nij zgodilo. Vsled tega je termometer pal na +° R. in bali smo se v saboto in nedeljo hude slane. Toda po dnevu jasno nebo se je po noči pooblačilo ter tako obvarovalo nas velike škode in nesreče, kajti vse je že zeleno, zgodnje sadje je že odevelo in trta ima po črevelj dolge mladike. Zdaj pa imamo lepe pomladanske dneve, in človek se mora dolgo okrog sebe ozirati, da iz Gorice po bližnjih holmeih še snega zapazi; res je že skopnel. Škode v goriški okolici, v vipavski in soški dolini to vreme nij naredilo nič; kako je v naših hribih in na goriškem Krasu, mi nij znano.

— („Novice“) skoraj polovico svojih prostorov napolnijo z divje zagrizenimi stra-

snimi napadi na „Slovenski Narod“, na centralni volilni odbor, na dr. Vošnjaka in dr. Zarnika itd. Zde se nam podobne škorpionu, kateri čepi sredi žrjavice in divje grize okolo sebe, dokler se samega ne včipne v vrat in pokonča. Če se nam bo ljubilo, odvrnemo g. Bleiweisove žolčne navale v drugi številki.

— („In der Čitalnica.“) V predzadnjem listu pod tem naslovom izrečeno grajo popravljamo, da nij restavratér čitalnični, nego dajalec koncerta nabil samo nemško vabilo.

Razne vesti.

* (Mlad slovensk orjak.) Iz Lokavca pri Ajdovščini se nam piše: Tukajšnji narodnjak Fr. Kovač ima sina, ki je 3½ leta star pa že tako močan, da vzdigne en mernik turšice, in obtežaj od vage, petdeset funtov. On sam vaga 48 funtov ter ima take ude, kakor bi bil deset let star. Bo pravi Golijat iz njega.

* (Deček kot mož.) V Novem-Jorku izhajajoča „Ostl. Post.“ prinaša sledečo, smešno, sodnijsko sceno. Šimon Natan, 13 l. star, je bil poklican pred sodnika, ker je svojo 36 l. staro ženo otepel. Natan je sicer velik a umazan in suh fanté — seveda brez brade — kakor se pravi še mlečen okolo ust, pa tudi nij lepo izraščén. Ko ga pripeljejo pred sodnika, se je jokal kakor vsak otrok v takšnem slučaju. Sodnik ga vpraša: Zakaj si ženo pretepal? Natan jokaje pripoveduje, da mu žena nij kosila pripravila in zato jo je nalomil. Sodnik: Ti dečko, slušaj! ako mi še enkrat prideš zaradi pretepanja svoje žene v roke te pošljem v pokorilnico. Koliko časa si oženjen? Natan: eno leto. Sodnik: (proti nazočni ženi Natanovi) vzemite tega otročaja domov žena, in umite ga!

* (Koliko ljudi biva na naši zemlji.) Na vsej zemlji biva 1.380.000.000 ljudi. Izmed tih je 380.000.000 kavkaškega plemena, 580.000.000 mongols, 200.000.000 etijopskega, 220.000.000 malaj., in 1.000.000 indijanskega plemena. Vsi ti govoré 3064 jezikov in se ločijo v 1.000 različnih ver. Na leto umrje 33.333.333 ljudi; vsaki dan 91.954, vsako uro 3.730; vsako minuto 60, vsako sekundo 1. Ravno toliko se jih tudi narodi. Srednja starost je 33 let. Ena četrtinka prebivalstva umrje do 7. leta; ena polovica do 17. leta. Med 10.000 ljudi živi le en sam 100 let; med 500 učaka en sam 80. leto; med 100 učaka en sam 50. leto. Oženjeni ljudje živé dalje nego neoženjeni in veliki dalje nego majhni. Do 50. leta se ženske krepkeje branijo smrti, in od 50. leta dalje obadva spola enako. Od 1000 oseb se ženi samo 65. V mesecih junija in decembra je naj več ženitev. Spomladi rojeni otroci so navadno trdnjeji nego tisti, ki so rojeni v drugih časih. Ponoči je več rojenih, kakor po dnevu; pa jih tudi ponoči več umrje, kakor po dnevu. — Za vojaštvo sposobnih je ena osminka moškega prebivalstva.

* (O naglosti.) Navaden pešec gre lahko v dveh urah eno miljo daleč. Prehodi torej v eni sekundi 3½ čevljev. Tedaj bi noč in dan neprestano potovaje, celo zemljo v 450 dnevih (= 5400 milj) obhodil. Polž teka najpočasneje, preleze v eni uri en čevlj. Navaden poštni voz pelje na uro eno miljo, v sekundi 6½ čevljev, torej v eni uri dve milj. Dober dravec leti v eni uri 4 milje daleč, v sekundi 26 čevljev. Ravno tako hitro leti severni jelen, ki more vsaki dan 96 milj predirjati. Hrt je trikrat hitreji; preleti u eni uri 12 milj, v sekundi 78 čevljev. Če bi mogel to brzost neprestano vzdržati, bi v 16 dneh zemljo obletel. Muha leti v eni sekundi 5 čevljev, lastovka 75, postojna 96, pismonosni golob 144 čevljev. Ta bi torej v okoli treh dneh zemljo okrožil. Morski volk plava v eni sekundi 40 čevljev, v eni uri 6 milj, v 32 dneh pride okoli zemlje. Vihar preleti v eni sekundi 60, orkan v tistem času

120, glas 1500, parovoz brez tovara napravi v sekundi 80 čevljev, v eni uri 12 milj, v 19 dneh okroži zemljo. Otovoreni hlapon pelje s polovično hitrostjo. Puška zažene svinčena zrna v sekundi 300, kanonska krogla preleti 600 čevljev. Ko bi mogla to naglost obdržati, bi v enem dnevu zemljo obletela, katero bi glas, ki v eni sekundi 1500 čevljev daleč gre, v pol dnevu obšel. Luč leti v sekundi 42.000 milj elektrika skoraj pol več, t. j. osemkrat okoli zemlje.

(Dobrodejen sejm in bolha.) Nedavno je bil v Kajri dobrodejen sejm za ustanovitev grške bolnice. Najlepše gospe kairske so bile prodajalke in so skupile v dveh dneh 48.000 frankov. Zgodi se tu, da iz nedra ene najličnejših cvetličnih prodajalk, katera je bila vedno od kupeev obdana, neka živalica, v Egiptu obilnejša nego drugje — bolha — priskaklja. Gospica jo vjame ter jo začne takoj po dražbi prodajati. In gospodje so se med soboj tako krepko podraževali, da je mali krvoseseč končno za 300 frankov bil prodan. Hajd, v Kajro z bolhami na sejm!

Poslano.

Delničarjem banke „Slovenije“!

V „Novicah“ več (?) ljubljanskih delničarjev banke „Slovenije“ pozivlje druge delničarje, naj svoje delnice pošljejo v roke podpredsednika banke dr. Coste. V istem listu „Novic“ in tudi v „Slov. Narodu“ pa beremo v oklicu k I. občenemu zboru banke dne 29. majnika: „Oni delničarji, ki se hote udeležiti občenega zbora in se posluževati svoje volilne pravice, se vabijo, da svoje delnice najkasneje do 23. majnika 1873 pri glavni blagajnici banke „Slovenije“ v Ljubljani proti potrdilu vložijo in sprejmo legitimatični list.“ Kaj pomeni tedaj poziv v „Novicah“? Vsak ga lahko s prsti otiplje. Dr. Costa si hoče dopolniti opravični svet banke s svojimi kreaturami, da bi potem tudi pri banki bila le ena čreda in en pastir, in ta je — dr. Costa.

Dosti nesramnosti smo vajeni od tega germanskega moža, kadar gre za njegove lastne interese. Da pa celo pri denarnem podzetju, katerega so si ustanovili Slovenci vseh političnih krogov brez razločka, skuša ta človek usiliti svojo pogubonosno diktaturo in odstraniti vse samostojno misleče elemente iz odbora, to nas je res osupnilo. Jako naivni pa so „Novični“ delničarji s svojim nasvetom, da bi vsak svoje delnice pošiljal temu dr. Costi, mesto bankini blagajnici; še bolj naivni bi morali biti delničarji, kateri bi se ravnali po tem macchiavelističnem nasvetu.

Vendar opozorujemo gg. delničarje banke „Slovenije“, naj se drže oficijelnega oklica in se ne dajo rabiti za zakotne, osobne namene dr. Coste. Pozor!

Več ljubljanskih in vnanjih delničarjev banke „Slovenije“.

Poslano.

Iz **Loža** 29. aprila. [Izv. dop.] Protivniki vidijo prav dobro, da jim z boječnostjo dajemo v roke orožje, katero rabijo zoper nas. Preteklo je že tri leta, kar sem bil v Loži prošnjo za krčmarijo pri c. kr. okrajnem glavarstvu planinskem vložil, proseč, naj se dovoli, ker je tudi prej bila. Ali od tistega časa nij duha ne sluha, akoravno sem sam mnogokrat poprašal pri okrajnem glavarstvu. Samo toliko sem izvedel, da so me pošiljali od Kajfeža do Pilatuža. Ko se

je pa oglasil g. Debeljak, c. k. sluga okrajne sodnije loške, da naj se njemu dovoli v njegovi hiši pravica za krčmarijo, bil je mestni svetovalec, g. Lah, na enkrat zadovoljen. Znabiti zaradi tega, ker sta si kumeta, in nemškutarskega duha; dobil je pa zraven krčmarije, kavarnico in gerzlarijo na en sam plačilni list od 8 gld. 40 kr. Nasproti pa moram objaviti, da ko se je oglasila uboga udova, Ivanka Pračni z vso svojo pravico, da naj se jej dovoli v najem vzeti mojo hišo, št. 19 za krčmarijo, jej je L. prošnjo popolnem odbil. Vprašam jaz, ali je to pravičnost, ali se to ne pravi, pravico z dvojno mero meriti? Pri nas ne pritiskajo samo nemškutarji, še celo jim pomaga „Lah“. Rad bi videl, da se očitno pove, kaki nzrok imajo braniti v moji hiši krčmarijo, ker je bila uže v starem času. Namesti da se mi pravica, ki se drugim deli, krati — boljše bi bilo, da bi oni ljudje bolj na skupni gozd gledali, da se nebi tako neusmiljeno ravnalo, ker v kratkem času ima postati popolnem oblika K r a s a. Evo vam, g. L., tukaj imate zadosti nadzorovati, kjer se take velike napake in škode gode srenječanom. Franjo Kovač.

Za nagrobni spominek V. Mandelca

so dalje darovali:

Gospod prof. Žakelj 1 gl. — kr.
„ Ivan Brelič 2 „ — „
„ 3 gl. — kr.
Prenesek iz 97. štev. „Sl. Nar.“ 96 „ — „
Skupaj . 99 gl. — kr.

Administracija „Slov. Naroda“.

Listina uredništva. „Nar.“ v T. Dopis se sprejme in Vaša ponudba nam je draga — ali uredništvo mora prej Vaše polno in pravo ime vedeti.

Opomenica.

Eksekutivne dražbe 5. maja: Rozmanovo, 3250 gl., v Kranji. — Obrezovo, 833 gl., v Litiji. — Mršeto, v Senožeti. — Pueljevo, 1157 gl., v Ribnici. — Osetovo, 300 gld., v Konjicah. — 6. maja: Boletovo, 3221 gl. in Penkovo, 1150 gl., v Postojni. — Skiberjevo, 610 gld. in Švajgarjevo, v Črnomlju. — Pavčičevo, v Bistrici. — Klemenčičevo, 390 gl., in Zaplotnikovo, 507 gl., v Trzinu. — Knejevo, 1390 gl., v Kranji.

Dunajska borza 1. maja.

(Izvirno poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	70 gld. 25	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	72 „ 80	„
1860 drž. posojilo	102 „ 60	„
Akcije narodne banke	944 „ —	„
Kreditne akcije	322 „ 75	„
London	108 „ 90	„
Napol.	8 „ 73 1/2	„
C. k. cekini	— „ —	„
Srebro	107 „ 90	„

Turnske ure (46—24)

najbolje konstruirane in jako dober kup, s 3letno garancijo in plačili v obrokih se vedno dobivajo pri izdelovalcu

Janez M. Pogatschnigg

Podnart-Kropa na Gorenjskem.

Menjavnica

„Wiener Commissions-Bank“,

Schottenring Nr. 18,

razpošilja

dobitne liste (Bezugs-Scheine)

na sledeče razpisane gručne srečke, in se morejo te sestave iz tega razloga najkoristnejšim prištevati, ker je vsakemu posestniku takšnega dobitnega lista mogoče, vse glavne in postranske dobitke sam zadeti in razen tega obresti 30 frankov v zlatu in 10. gld. v papirju uživati.

Gruča A. (16 ždrebanj na leto.)

Mesečni obroki à 10 gld. Po vložbi zadnjega obroka dobi vsak deležnik sledeče 4 srečke:
1 Spere. državno srečko po 100 gld. od 1. 1860. Glavni dobitek 300.000 gld., z odkupno premijo potegnene serije 400 gld. a. v.
1 Spere. c. turšk. državno srečko 400 frank. Glavni dobitek 600.000, 300.000 frankov gotovega zlata.
1 vojvod. Brunsviško srečko 20 tolarjev. Glavni dobitek 80.000 tolarjev brez vsakega pridržka.

1 Insbruško (tirolsko) srečko. Glavni dobitek 30.000 gld.

Gruča B. (13 ždrebanj na leto.)

Mesečni obroki à 6 gld. Po vložbi zadnjega obroka dobi vsak deležnik sledeče srečke:
1 Spere. c. turšk. državno srečko 400 frank. Glavni dobitek 600.000, 300.000 frankov gotovega zlata.
1 vojvod. Brunsviško srečko 20 tolarjev. Glavni dobitek 80.000 tolarjev brez vsakega pridržka.

Sachsen-Meiningerška srečka. Glavni dobitek 45.000 gl., 15.000 južnonemške veljave. Potem dobitne liste na peti del, 5pere. drž. srečke 1. 1860. Mesečni obroki à 6 gl. Potem dobitne liste na cele državne srečke 1. 1864. Mesečni obroki à 10 gld. Potem dobitne liste na pol državne srečke 1. 1864. Mesečni obroki à 4 gld. Potem dobitne liste na pol ogerske srečke. Mesečni obroki à 3 gld. Potem dobitne liste na Brunsviške srečke 20 tolarjev. Mesečni obroki à 2 gld. Potem dobitne liste na Insbruške srečke. Mesečni obroki à 2 gld.

Razen tega prevzame borzna pisarnica in menjavnica „Wiener Commissions-Bank“ vse kakor koli imenovane bankine, menjične in borzne opravila.

Potrjene menjice in priporočila se na vse velike mesta v Evropi in v Ameriki po najnižji ceni razpisavajo. — Naročila na tukajšnjem mestu in iz pokrajine se naglo, gotovo in natančno izvršujejo, in po borzni pisarnici nakupljene menjice in vrednosti se oziroma na vsakokratni položaj denarskega tržišča po najbolj dobropunih pogojih dajejo. Opraviški prostori so vsak dan od 9. ure dopoldne do 6. ure zvečer brez prestopa odprti.

Vnanja naročila

se natančno in tudi na povzette izvršujejo. Zapisniki vzdigatav se po vsakem ždrebanji franco zastoj razpošiljajo. (80—19)

Tujci.

30. aprila.

Pri **Elefantu**: Paruzza iz Udine. — Löhbecke iz Iserlona. — Ronsperger iz Dunaja. — Rajsp iz Ptuja. — Smoquina iz Celja.
Pri **Malič**: Wiener, Laer, Palm iz Dunaja. — Urbančič iz Preddevora.
Pri **Zamorzi**: De la Schiava od Pontebe. — Födrel z gospo iz Konjic.
Pokorni z gospo iz Londona.

Epileptičen krč ali božjast

zdravi pismeno poseben zdravnik za božjast **Dr. O. Killisch**, Berlin, Luisenstrasse 45. (255—48)

Pričujoče ima čez tisoč bolnikov v ozdravljenji.